

Nr 163

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående statlig kreditgaranti för lån avseende anskaffning av lantbrevbärrarbililar; given Stockholms slott den 27 oktober 1967.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

BERTIL

Svante Lundkvist

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att postverket skall få bevilja statlig kreditgaranti för lån, som upptas hos postbanken för anskaffning av lantbrevbärrarbililar. Rätten att utställa ifrågavarande garantier skall enligt förslaget gälla intill utgången av år 1971 och avse ett sammanlagt belopp av högst 15 milj. kr.

Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Regenten, Hertigen av Halland, i statsrådet på Stockholms slott den 27 oktober 1967.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden ANDERSSON, KLING, JOHANSSON, HOLMQVIST, ASPLING, PALME, SVEN-ERIC NILSSON, LUNDKVIST, GUSTAFSSON, GEIJER, MYRDAL, ODHNOFF, WICKMAN.

Chefen för kommunikationsdepartementet, statsrådet Lundkvist, anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter fråga om *statlig kreditgaranti för lån avseende anskaffning av lantbrevbärrbilar* och anför.

Postverkets framställning

I skrivelse den 7 september 1967 har postverket hemställt om bemyndigande att tills vidare få lämna statlig kreditgaranti för lån i postbanken avseende anskaffning av lantbrevbärrbilar.

Postverket erinrar om att lantbrevbärringen under 1950- och 1960-talen byggts ut och motoriserats i snabb takt. Sålunda tillkommer varje år i rationaliseringssyfte ett stort antal nya billinjer dels i anslutning till utbyggnad och sammanslagning av tidigare icke biltrafikerade brevbärringslinjer, dels i samband med att mindre poststationer dras in och ersätts med lantbrevbärring. Vid utgången av år 1966 var antalet brevbärringslinjer 2 880 varav 2 343 var billinjer. Dessa senare svarade för ca 91 % av den totala linjelängden.

Inom den motoriserade lantbrevbärringen åligger det lantbrevbärrarna att själva hålla sig med bil. Härför uppbär de särskild fordonsersättning, som avses täcka såväl fasta kostnader (fordonsskatt, försäkring, avskrivning, ränta etc.) som rörliga kostnader (drivmedel, reparationer osv.). Fordonsersättningen, som i allmänhet fastställs för ett budgetår i sänder genom förhandlingar mellan postverket och Svenska postförbundet, uppgår f. n. i genomsnitt till ca 500 kr. per månad.

Enligt beslut av postverket, som i frågan haft överläggningar med statens högertrafikkommission, är lantbrevbärrarna efter övergången till högertrafik skyldiga att använda högerstyrda bilar. Härigenom kommer deras fordon att skilja sig från flertalet andra fordon i landet, som även i

framtiden torde bli vänsterstyrda. Avvikelsen för lantbrevbärarnas del — som grundar sig på det förhållandet att posthanteringen efter omläggningen till högertrafik i princip sker från bilens högra sida i färdriktningen räknat — har tillkommit av trafiksäkerhetsskäl. Den omständigheten att det i fortsättningen som villkor för anställning kommer att krävas att vederbörande har högerstyrd bil, kan enligt postverket förutses medföra vissa svårigheter vid rekrytering av lantbrevbärare.

Lantbrevbärarna har att själva finansiera sin bilanskaffning. Inte sällan torde de ha svårigheter att ordna de lån som krävs för anskaffningen. Svårigheterna beror ofta på att de inte kan ställa godtagbar säkerhet — vanligen i form av borgen — för lånen. I postbanken finns möjlighet till lån mot borgen av i första hand två postanställda. Lantbrevbärarna arbetar emellertid i stor utsträckning vid mindre postanstalter, där en sådan borgen kan vara svår att ordna. De kan då tvingas att vända sig till postkunder på lantbrevbäringslinjerna, vilket från principiella och andra synpunkter inte kan anses tillfredsställande. I den mån borgen inte kan skaffas, är lantbrevbärarna vanligen hänvisade till att klara finansieringen av bilköpet genom avbetalningsarrangemang eller genom växelkrediter, vilket medför väsentligt högre räntekostnader. — Postverket konstaterar, att sättet för finansieringen — genom de högre eller lägre räntekostnader som blir följderna — i sin tur återverkar på bedömningen av fordonsersättningens storlek. Den räntedel, som ersättningen innefattar, bygger f. n. på en räntesats av 8,25 %.

Inom postverket har övervägts olika sätt att lösa lantbrevbärarnas bilanskaffningsproblem. En möjlighet skulle vara, att postverket självt anskaffade bilar, som sedan ställdes till lantbrevbärarnas förfogande som tjänstebilar. Ett sådant system skulle innebära att medel fick anvisas på kapitalbudgeten, och det kunde under alla förhållanden inte införas förrän på rätt lång sikt och efter ingående ekonomiska överväganden. En annan möjlighet skulle vara, att postverket anskaffade bilar, som sedan såldes till lantbrevbärarna på avbetalning. Postverket fick med en sådan ordning säkerhet för sina utestående fordringar. Även i detta fall hade man emellertid att räkna med finansiering genom anslag på kapitalbudgeten, vartill skulle komma de administrativa olägenheterna med systemet.

Som resultat av sina överväganden har postverket kommit till att den lämpligaste lösningen alltjämt är att låta lantbrevbärarna själva svara för bilanskaffningen. Det bör emellertid då skapas bättre betingelser för en lånefinansiering. Härvidlag föreslås en ordning, som innebär att långivningen sker genom postbanken och att postverket i övrigt får bevilja statlig kreditgaranti för lånen.

Det erinras om att enligt 1 § kungörelsen den 12 december 1958 (nr 600, ändrad genom nr 1963: 248) angående förvaltningen av postsparbanks- och postgiromedel sådana medel kan placeras bl. a. genom »utlämnande av lån mot skuldförbindelser, för vilkas fulla gäldande staten, kommun eller

därmed jämförlig samfällighet inom riket är ansvarig såsom huvudgäldenär, garant eller löftesman». En principiell fråga är då, om en garanti av postverket för lån i postbanken kan betraktas som säkerhet i gängse mening, eftersom postbanken utgör en integrerad del av postverket. Enligt gällande ordning har emellertid postbanken att upprätta eget bokslut, och dess intäkter skall täcka kostnaderna för verksamheten inklusive ersättning till postverket i övrigt för prestationer, som av detta utförs för bankens räkning. Postbanken och postverket i övrigt kan därför i detta hänseende bedömas som ekonomiskt fristående enheter. Eventuellt uppkommande förluster på grund av kreditgarantin bör i enlighet härmed inte belasta postbanken utan betraktas som driftkostnader inom den övriga poströrelsen.

En långivning av ifrågavarande slag bör enligt postverket bedrivas i former som medger en rationell och smidig handläggning av låneärendena, och på villkor som begränsar förlustriskerna till ett minimum. Avsikten är att amortering och räntebetalning på löpande lån skall ordnas genom löneavdrag. I villkoren för lån bör bl. a. ingå bestämmelser av innebörd att lånet förfaller till betalning om anställningen i postverket upphör och att bilen skall vara vagnskadeförsäkrad med minsta självrisk. Lånen bör normalt inte löpa för längre tid än fem år.

Postverket bedömer de förluster som kan komma att uppstå vid ett kreditgarantiarrangemang som relativt små. Det föreslår därför, att garantin får lämnas utan speciell säkerhet. Det erforderliga garantibeloppet kan i nuvarande läge uppskattas till högst 15 milj. kr.

Yttranden

Riksrevisionsverket har med hänsyn till föreliggande särskilda omständigheter intet att erinra mot bifall till framställningen. Bemyndigandet att lämna statlig kreditgaranti anses dock böra begränsas så att det i varje särskilt fall får avse ett belopp högst motsvarande inköpskostnaden för mindre bil.

Svenska postförbundet framhåller, att det i flera år varit ett önskemål från förbundets sida att en långivning ordnas för lantbrevbärarnas bilansskaffning med tillämpning av ett kreditgarantisystem av det slag postverket förordat i sin skrivelse. Förbundet hemställer, att Kungl. Maj:t vidtar åtgärder för systemets genomförande.

Departementschefen

Som ett led i postverkets strävanden att på en gång förbättra och rationalisera postservicen har under senare år en successiv utbyggnad och motorisering skett av lantbrevbäringen. Som framgår av postverkets skrivelse var vid utgången av år 1966 antalet brevbringningslinjer 2 880, varav ej mindre än ca 2 340 var billinjer.

Inom den motoriserade lantbrevbäringen åvilar det lantbrevbärarna att själva hålla sig med bilar. För detta uppbär de en särskild fordonsersättning, vars storlek bestäms vid förhandlingar mellan postverket och vederbörande fackliga organisation. I likhet med postverket finner jag den angivna ordningen för bilhållningen rationell och klart vara att föredra framför exempelvis alternativet att verket skulle tillhandahålla bil som tjänstefordon. Jag är samtidigt medveten om de problem, som finansieringen av bilköpen i många fall kan utgöra för lantbrevbärarna. Över huvud är det ett intresse både för postverket och lantbrevbärarna, att de senare kan erhålla krediter i former som ej onödigtvis försvårar eller fördyrar bilanskaffningen.

Som en smidig lösning av kreditfrågan framstår den av postverket föreslagna ordningen innebärande rätt för postverket att utställa kreditgarantier för lån, som lantbrevbärarna upptar hos postbanken för anskaffning av motorfordon. Den av postverket beräknade garantiramen får anses rimlig. Postverket bör i överensstämmelse härmed få lämna kreditgarantier av angivet slag intill ett belopp av högst 15 milj. kr. Denna rätt bör avse tiden intill utgången av år 1971.

I fråga om de lånevillkor, som bör uppställas i syfte att begränsa förlustriskerna, kan jag ansluta mig till de av postverket i dess framställning angivna riktlinjerna. För att täcka eventuella förluster till följd av beviljade garantier bör postverket få ta i anspråk driftmedel inom poströrelsen.

Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, postverket bör få rätt att biträda ackord och eljest efterge statens rätt på grund av fordran, som uppkommer i anledning av ifrågavarande garantiåtaganden.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- 1) medge att statlig kreditgaranti må, i överensstämmelse med vad som förordats i det föregående, intill utgången av år 1971 beviljas intill ett belopp av 15 000 000 kr. för lån avseende anskaffning av lantbrevbärbilar;
- 2) bemyndiga Kungl. Maj:t eller myndighet, som Kungl. Maj:t bestämmer, att biträda ackord eller på annat sätt

Kungl. Maj:ts proposition nr 163 år 1967

efterge statens rätt på grund av fordran som uppkommer i anledning av angivna garantiåtaganden.

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Kungl. Höghet Regenten att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Britta Gyllensten